

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

Helyi jelentőségű védett természeti terület neve:

Tétényi-fennsík

Utoljára módosítva: 2013-10-15 07:30:31

Megye: Budapest

Községhatár: Budapest, XXII. ker.

A terület kiterjedése: 111.3792 hektár

Védetté nyilvánítás év: 1999

GPS koordináták: 47.42630, 18.99305

Felmérést végző személy(ek) neve: Bajor Zoltán

E-mail címe(k): bajor.zoltan@mme.hu

A terület megközelíthetőségének leírása

(pl. melyik utcán kell elhagyni a települést stb.):

A védett területet a Szoborpark (=Mementó Park), a Balatoni út, a Dózsa György út, Budapest közigazgatási határa és a Kamaraerdő határolja. Autóval legegyszerűbb a Balatoni úton a Szoborparktól megközelíteni. Innen kényelmesen bejárható a terület. Tömegközlekedéssel legkönnyebb az Újbuda Központtól induló 150-es autóbusszal megközelíteni a helyszínt, melynek Mementó Park nevű megállójánál kell leszállni. A belvárosból több volánbuszjárat is érinti a fennsíkot a Balatoni út irányából.

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

Terület rövid, szöveges bemutatása (max. 2000-2500 karakter):

megközelíthetőség, terület jellegének leírása (pl. természetes erdőfolt puhafa ligeterdővel stb.): A főváros legnagyobb kiterjedésű száraz rétjeit magába foglaló, Natura2000-es védettségű területeit csupán 1999-ben helyezték helyi oltalom alá, pedig megóvását, a fennsíkot ismerők már igen régóta szorgalmazzák. Az évtizedekig tartó katonai jelenlét miatt teljesen zárt élőhelyen az első komolyabb botanikai és zoológiai állapotfelmérést 1991-től kezdődően több éven keresztül végezték, a XXII. kerületi Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület segítségével a XXII. kerületi Önkormányzat kezdeményezésére. Ennek során derült ki igazán, amit a kutatók addig is sejtettek, hogy az egykor legelőként és katonai területként funkcionáló fennsík egyedülálló élővilággal rendelkezik, mely nemcsak Budapest, hanem hazánk teljes egészének legértékesebb védett helyei közé tartozik. Tájképileg egyedülálló plató teteje teljesen lapos, de meredek falakkal közel száz méterrel emelkedik a Budaörsi-medence fölé. Alapkőzetét elsősorban miocén kori mészkő alkotja. Érdekes tulajdonsága, hogy kevésbé karsztosodik. A részletes felmérések során közel négyszáz növényfajt írtak le a fennsíkról. Ez a változatos növényvilág nagyrészt erdőirtás és legeltetés következtében alakult ki. Mai növényzete főként sziklagyepes, sztyepprétes jellegű. Ezen kívül a szegélyterületeken sok feketefenyő (*Pinus nigra*) telepítést találunk. Állatvilág szempontjából a fennsík különlegessége abból adódik, hogy a Budai-hegyek közel eső részein az ehhez hasonló kitett, száraz, meleg helyek szinte teljesen eltűntek. Mivel itt nagy kiterjedésben vannak ilyenek, igen sok ízeltlábú fordul elő, melyek között kiemelkedően sok védett fajt találunk. Madárvilága is igen gazdag, az eddigi megfigyelések során – melyet a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Budapesti Helyi Csoportjának tagjai végeztek/végeznek – 66 faj került elő, ebből 47 faj fészkelését sikerült bizonyítani. A területről vonulás-kóborlás közben több érdekes, illetve ritka faj is előkerült, mint például az erdei pacsirta (*Lullula arborea*), a parlagi sas (*Aquila heliaca*), a darázsölyv (*Pernis apivorus*) és a keresztcsőrű (*Loxia curvirostra*) is. Néha a tájra nem jellemző, vizesebb élőhelyeket kedvelő fajok is megjelennek. Ilyenek a kormorán (*Phalacrocorax carbo*), a szürke gém (*Ardea cinerea*) és a bíbic (*Vanellus vanellus*), ami a Duna viszonylagos közelségével magyarázható. A katonai őrizet megszűnése után a terület kímélete jórészt megszűnt, melynek következtében a környéken élők nagy mennyiségű hulladékot és sítet hoztak ki az utakhoz közel eső részekre. Szerencsére a Zöld Jövő kezdeményezésére megtörtént a terület belsőbb részeire vezető utak elárkolása, illetve lesorompózása, ezért a hulladékkihordás gyakorlatilag megszűnt a fennsíkon. A területet kettészelő Kamaraerdei utat 2013 tavaszára felújították, melynek hatására az út két oldalát jelentősen megbolygatták és a földmunkáknak köszönhetően egyes részeken ismét lehetségessé vált a kocsival történő bejutás. (Bár a cserjések miatt a belső részek továbbra is zártak.) A Szoborpark tőszomszédságában, a terület keleti szélén pár éve víztornyot létesítettek, ennek nyomán kb. 2 hektárnyi értékes gyepfolt ezen a részen is eltűnt. A Zöld Jövő szakembereinek segítségével a gyeprekonstrukció évek óta zajlik itt, szép eredményekkel. Jelenleg szemetes helyszínnek csupán a Balatoni út szegélye tekinthető, ahol az autósok igen sok hulladékot dobálnak ki a kocsikból.

2. A TERÜLET ÁLTALÁNOS FELMÉRÉSE

2.1. Megtalálható még a védettség indoka a területen? - Igen

Szükség esetén részletezés, "Nem/Részben" válasz esetén indoklás:

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.2. Milyen élőhelyek mozaikok borítják a területet és milyen arányban?

10 % Erdő

40 % Gyep

45 % Cserjés

% Vizes terület

5 % Egyéb

A 0239908 hrsz.-ú területen volt katonai tevékenységből visszamaradt romos barakkok és aszfalt utak találhatóak.

2.3. Élőhelyi besorolás ÁNÉR- szerint (<http://www.novenyeterkep.hu/?q=magyar/node/45>):
RC, M8, G2, H2, H4, M2, RA

2.4. Területhasználat (kérjük, jelölje az észlelteket):

Egyéb típus: lovaglás, paintballozás a 0239908 hrsz.-ú területen, illetve cserjeirtás a kerületben tevékenykedő Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület szervezésében

Jellemzőik, intenzitás: a cserjeirtást a civil szervezet évek óta végzi engedély mellett, melyet évente átlagosan 10-12 alkalommal szerveznek meg önkénteseik bevonásával. 2010 óta, február közepén a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Budapesti Helyi Csoportjával közösen nagyobb szabású élőhelykezelési akciók is megvalósulnak a területen. A paintball-események ritkán, csak alkalmasszerűen történnek, a lovaglás intenzitása elenyésző.

2.5. Folyik-e természetvédelmi kezelés a területen? - Igen

Felmérés, Őrzés, Bemutatás, Özönnövények irtása, Kaszálás, Rekonstrukció

Egyéb típus: A Zöld Jövő Környezetvédelmi Egyesület a Rókales utcánál található FITOLAND Kertészettel együttműködve néhány éve tanösvényt létesített a területen. A tanösvény vezetőfüzete a kertészetnél és a XXII. kerületi Önkormányzatnál érhető el.

2.6. Megtalálhatóak-e az alábbi özönfajok a területen, s milyen mennyiségben:

Akác: Nincs

Selyemkóró: Nincs

Parlagfű: Nincs

Magas/kanadai aranyvessző: Nincs

Japánkeserűfű: Nincs

Gyalogakác: Nincs

Bálványfa ("ecetfa"): Kevés

Keskenylevelű ezüstfa: Kevés

Muflon: Nincs

Egyéb (nevezze meg): feketefenyő (Pinus nigra) telepítés: kevés

2.7. Része a terület a Natura 2000 hálózatnak? - Igen

Egy része: 46 %

2.8. Érintkezik a terület más természetes élőhelyekkel? - Igen

2.9. Ha igen, milyen típusú élőhellyel?

A területet délről és nyugatról cserjefoltokkal tarkított száraz sztyeprétek veszik körül, míg északról a Kamaraerdő csertölgyese övezi.

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

2.10. Érintkezik a terület más természetvédelmi oltalmat élvező területtel? (pl. Natura 2000, országos védettség, ex lege) - Nem

2.11. Ha igen, milyen természetvédelmi oltalmat élvező területtel? -

2.12. Van védettséget jelző tábla a területen? - Igen

Darabszám: 4

Állapotuk: részben felújítandók

2.13. Vannak vadgazdálkodási létesítmények a területen?

Magasles: db

Vadetető: db

Szóró: db

Egyéb (név és db):

Nincs

3. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es növényfajok és számolt vagy becsült mennyiségük felsorolása

(a becslés lehet tőszámra, vagy területnagyságra vonatkoztatott, fokozottan védett faj esetében pontos tőszámot kell megadni)

magyar gurgolya (*Seseli leucospermum*): kb. 10 tő, a felhagyott katonai barakkok környékén
homoki kikerics (*Colchicum arenarium*): kb. 200 tő, főként a Szoborpark környékén (A Balatoni út déli oldalán, nem végett gyeppen is megtalálható) selymes peremizs (*Inula oculus-christi*): kb. 500 tő fehéres csüdfű (*Astragalus vesicarius*): kb. 300 tő leánykökörcsin (*Pulsatilla grandis*): kb. 100 tő (közvetlenül Budapest közigazgatási határán) tavaszi hérics (*Adonis vernalis*): kb. 2000 tő selymes boglárka (*Ranunculus illyricus*): kb. 200 tő bunkós hagyma (*Allium sphaerocephalon*): kb. 1000 tő pézsmahagyma (*Allium moschatum*): kb. 2000 tő árlevelű len (*Linum tenuifolium*): kb. 5000 tő kisészkű hangyabogáncs (*Jurinea mollis*): kb. 500 tő borzas vértő (*Onosma visianii*): kb. 100 tő homoki vértő (*Onosma arenaria*): kb. 100 tő pusztai meténg (*Vinca herbacea*): kb. 2000 tő Borbás-kerep (*Lotus borbasii*): kb. 200 tő sömörös kosbor (*Orchis ustulata*): kb. 200 tő vitézkosbor (*Orchis militaris*): 1 tő (2013-ban került elő a Balatoni utat övező fenyőtelepítés szegélyéből) bozontos árvalányhaj (*Stipa dasyphylla*): kb. 2000 tő csinos árvalányhaj (*Stipa pulcherrima*): kb. 2000 tő pusztai árvalányhaj (*Stipa pennata*): kb. 2000 tő törpe nőszirm (*Iris pumila*): kb. 1000 tő

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

4. Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es állatfajok és számolt vagy becsült mennyiségük

(fokozottan védett fajoknál pontos állomány nagyságot kell megadni)

szongáriai cselőpók (*Lycosa singoriensis*): szórványos bikapók (*Eresus cinnaberinus*): ritka imádkozó sáska (*Mantis religiosa*): nyár végén gyakori sisakos sáska (*Acrida hungarica*): nyár végén szórványos magyar darázscincér (*Chlorophorus hungaricus*): ritka magyar virágbogár (*Netocia ungarica*): ritka kis szarvasbogár (*Dorcus paralellipedus*): ritka bőrfutrinka (*Carabus coriaceus*): szórványos kék futrinka (*Carabus violaceus*): szórványos Atalanta-lepke (*Vanessa atalanta*): gyakori nagy pávaszem (*Saturnia pyri*): gyakori dolomit kéneslepke (*Colias chrysotheme*): ritka közepes pávaszem (*Saturnia spini*): ritka magyar ősziaraszoló (*Chondrosoma fiduciarium*): ritka (Hazánkban jelenleg csak az ásothalmi Emlékerdőben és a Tétényi-fennsíkon ismert előfordulása) magyar tavaszi-fésűsbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*): ritka díszes medvelepke (*Arctia festiva*): ritka buckabagoly (*Staurophora celsia*): ritka fali gyík (*Podarcis muralis*): ritka fürge gyík (*Lacerta agilis*): gyakori zöld gyík (*Lacerta viridis*): szórványos pannogyík (*Ablepharus kitabelii fitzingeri*): ritka rézsikló (*Coronella austriaca*): ritka Madarak esetében elsősorban a jelentősebb költőfajok kerültek felsorolásra: egerészölyv (*Buteo buteo*): rendszeresen látható a terület felett, állandó; a közeli Kamaraerdőben 7-8 pár költ rendszeresen minden évben karvaly (*Accipiter nisus*): rendszeres vendég a terület felett, állandó vörös vércse (*Falco tinnunculus*): rendszeres vendég a terület felett, állandó mezei pacsirta (*Alauda arvensis*): évente rendszeresen költ 1-2 pár, vonuló parlagi pityer (*Anthus campestris*): évente rendszeresen költ 1-2 pár, vonuló cigánycsuk (*Saxicola torquata*): évente rendszeresen költ 2-3 pár, vonuló fülemüle (*Luscinia megarhynchos*): évente rendszeresen költ 8-10 pár, vonuló barátposzáta (*Sylvia atricapilla*): évente rendszeresen költ 10-15 pár, vonuló mezei poszáta (*Sylvia communis*): évente rendszeresen költ 8-10 pár, vonuló kisposzáta (*Sylvia curruca*): évente rendszeresen költ 8-10 pár, vonuló csilpcsalpfüzike (*Phylloscopus collybita*): évente rendszeresen költ 10-15 pár, vonuló fitiszfüzike (*Phylloscopus trochilus*): évente rendszeresen költ 1-2 pár, vonuló csuszka (*Sitta europaea*): rendszeres vendég a területen, de csak a közeli Kamaraerdőben fészkel tövisszűrő gébics (*Lanius collurio*): évente rendszeresen költ 2-3 pár, vonuló kenderike (*Carduelis cannabina*): évente rendszeresen költ 5-6 pár a Szoborpark környékén, állandó tengelic (*Carduelis carduelis*): évente rendszeresen költ 5-6 pár, állandó zöldike (*Carduelis chloris*): évente rendszeresen költ 5-6 pár, állandó csicsörke (*Serinus serinus*): évente rendszeresen költ 4-5 pár, vonuló citromsármány (*Emberiza citrinella*): rendszeres vendég a területen, de költését eddig nem sikerült bizonyítani bajszos sármány (*Emberiza cia*): Rendszeresen megjelenő téli vendég a területen, jelenlétére csak az elmúlt években derült fény. Az áttelelők létszáma 5-10 példány között változik.

ÖKOLÓGIAI ÁLLAPOT-FELMÉRŐ ADATLAP

5. Egyéb észrevétel

135,7 hektár (1 357 122 m²); 25/2013. (IV. 18.) Főv. Kgy. rendelet alapján A fennsík szegélyében haladó Balatoni út déli oldalának védetté nyilvánítási kísérletei majdnem olyan régre nyúlnak vissza, mint magának a területnek a védettsége. A 2000-es évek első felétől kezdődően főként a Zöld Jövő Egyesület kezdeményezésére több alkalommal is „nekifutott” ennek a Fővárosi Önkormányzat, de a folyamat valamin mindig elakadt. A területen sok fontos faj is előfordul, mint például a homoki kikerics és a magyar ősziaraszoló, de rajtuk kívül még legalább 20 védett növényfaj meglehetősen nagy állományai és további törvényes oltalmat élvező állatfajok is találhatók a gyepekben. A kb. 30 hektáros gyepfoltot évek óta veszélyezteti a környező, részben rendezetlen állapotú kertesházazs övezet terjeszkedése. Emiatt a területrészt törvényes oltalmát minél hamarabb el kellene indítani és ezt az élőhelyet is hozzá kellene csatolni a természetvédelmi területhez. Szintén fontos lenne a Budai-hegyek erdősegei utáni legnagyobb fővárosi erdőfolt, a Kamaraerdő oltalmát is szorgalmazni. A zömmel tölgyekből álló, különálló fás terület szervesen kapcsolódik a Tétényi-fennsík északi oldalához. Mivel erdő övezeti besorolás alá esik és a Pilisi Parkerdő Zrt. egyébként is természetközeli fenntartást valósít itt meg, a védettség kimondása formális lenne, de a hosszútávú védelem jobban biztosíthatja a természetvédelmi szempontból is értékes élőhely megmaradását. Ha a közel 200 hektáros erdő és a Balatoni út déli oldala is oltalmat kapna, akkor kialakulhatna Budapest legnagyobb, közel 500 hektáros egybefüggő helyi védett területe!